

PROMLUVA PAPEŽE BENEDIKTA XVI.

Vážení bratři, ctění pánové a dámy, drazí bratři a sestry!

Mezi posledními slovy, která pronesl zesnulý kardinál Špidlík, byla tato: „Celý život jsem hledal Ježíšovu tvář, a nyní jsem šťastný a klidný, protože odcházím, abych Ho uviděl“. Tato překrásná myšlenka, tak jednoduchá, co do formulace téměř dětská, ale přece hluboká a pravdivá, odkazuje bezprostředně k Ježíšově modlitbě, která před chvílí zazněla v evangeliu: „Otče, chci, aby tam, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, aby viděli mou slávu, kterou jsi mi dal, protože jsi mě miloval už před založením světa“ (*Jan 17,24*). Je krásné a útěšné rozjímat o tomto souladu mezi touhou člověka, který si přeje vidět Pánovu tvář, a touhou Ježíše samotného. Ta Ježíšova je však něco mnohem více než touha: je to vůle. Ježíš říká Otcí: „*chci*, aby ti, které jsi mi dal, byli se mnou“. Právě tady, v této vůli nacházíme „skálu“, pevný základ víry a doufání. Ježíšova vůle se totiž sbíhá s vůlí Boha Otce. A spolu s působením Ducha svatého tvoří pro člověka jakýsi druh bezpečného, mocného a něžného „objetí“, které jej uvádí do života věčného.

Uslyšet tuto vůli Boží z úst Jeho samého je nezměrný dar! Myslím, že velcí lidé víry žijí ponořeni do této milosti, mají dar vnímat tuto pravdu se zvláštní silou, a tak mohou procházet i těžkými zkouškami, jako jimi prošel Otec Tomáš Špidlík, bez ztráty důvěry a dokonce si přitom uchovat smysl pro humor, což je určitě znamení inteligence, ale také opravdové vnitřní svobody. Z tohoto hlediska byla zřetelná podobnost mezi naším zesnulým kardinálem a ctihodným Janem Pavlem II.: oba byli vtipní a dovedli žertovat, přestože měli nelehké a z určitých hledisek podobné mládí. Prozřetelnost je svedla dohromady a spolupracovali na dobru církve především v tom, aby se naučila plně dýchat „oběma plícemi“, jak rád říkával slovanský papež.

Tato svoboda a duchapřítomnost má svůj objektivní základ v Kristově Zmrtvýchvstání. Zdůrazňuji to, protože se nacházíme ve velikonoční době a protože to naznačují první i druhé biblické čtení této liturgické slavnosti. Ve svém prvním kázání v den Letnic svatý Petr, naplněn Duchem svatým, oznamuje, že se v Ježíši Kristu naplnil 16. Žalm. Je podivuhodné sledovat, jak Duch svatý zjevuje apoštolům celou krásu oněch slov v plném vnitřním světle Zmrtvýchvstání: „Mám Pána před očima stále, je mi po pravici, abych se neviklal. Proto se raduje mé srdce a můj jazyk jásá. Ano, i mé tělo odpočine v naději“ (*Sk 2,25-26; srov. Žl 16,8-9*). Tato modlitba dochází svého překypujícího naplnění, když Kristus, Svatý Boží, nepodlehne porušení. On jako první poznal „cesty života“ a byl naplněn radostí z Otcovy přítomnosti (*srov. Sk 2,27-28; Žl 16,11*). Naděje a radost vzkříšeného Ježíše jsou také nadějí a radostí jeho přátel díky působení Ducha svatého. Otec Špidlík to běžně dokazoval svým způsobem života a toto jeho svědectví se s přibývajícimi roky stávalo stále více výmluvným, protože navzdory pokročilému věku a nevyhnutelným potížím zůstával jeho duch svěží a mladý. Co jiného je to než přátelství se Vzkříšeným Pánem?

Ve druhém čtení svatý Petr dobrořečí Bohu, který „je tak nesmírně milosrdný, znovu nás zrodil, takže zmrtvýchvstáním Ježíše Krista máme živou naději“. A dodává: „proto budete potom jásat, i když vás musí trápit teď ještě na krátký čas všelijaké zkoušky“

(1Petr 1,3.6). Také odtud zřetelně vysvítá, že naděje a radost jsou teologální reality, které plynou z mystéria Kristova Vzkříšení a z daru Jeho Ducha. Mohli bychom říci, že Duch svatý je bere ze srdce Vzkříšeného Krista a vštěpuje je do srdce svých přátel.

Záměrně hovořím o obrazu „srdce“, protože, jak mnozí z vás vědí, Otec Špidlík jej zvolil jako motto svého kardinálského erbu: „*Ex toto corde*“, z celého srdce. Tento výraz se nachází v knize *Deuteronomium* v prvním a základním přikázání Zákona tam, kde Mojžíš praví lidu: „Slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh, Hospodin je jediný. Miluj Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem, celou svou duší a celou silou!“ (Dt 6,4-5). „Celým srdcem – *ex toto corde* – se tedy vztahuje na způsob, jakým má Izrael milovat svého Boha. Ježíš potvrzuje primát tohoto přikázání, ke kterému připojuje také přikázání lásky k bližnímu, o němž praví, že je „podobné“ tomu prvnímu a že na obou spočívá celý Zákon i Proroci (srov. Mt 22,37-39). Volbou tohoto motto náš ctihodný bratr takříkajíc vložil svůj život do přikázání lásky, vepsal jej celem do primátu Boha a lásky.

Potom je tu ještě jiný aspekt, další význam výrazu „*ex toto corde*“, na který Otec Špidlík určitě pamatoval a zamýšlel jej svým mottem dát najevo. Vycházejí stále z biblického kořene, symbol srdce představuje ve východní spiritualitě sídlo modlitby, setkání mezi člověkem a Bohem, ale také s dalšími lidmi a s kosmem. Zde je třeba zmínit, že na erbu kardinála Špidlíka je srdce, umístěné na štítu, překryto křížem, na jehož ramenech se protínají slova PHOS a ZOE, světlo a život, což jsou jména Boží. Člověk, který plně, *ex toto corde*, přijímá světlo a život, stává se tedy sám světlem a životem v lidství a v univerzu.

Kdo je však tímto člověkem? Kdo je tímto „srdcem“ světa, ne-li Ježíš Kristus? On je Světlem a Živodem, protože v Něm „přebývá všechna plnost božství“ (Kol 2,9). Tady bych rád zmínil, že náš zesnulý bratr byl členem Tovaryšstva Ježíšova, tzn. duchovní syn onoho svatého Ignáce, který klade do středu víry a spirituality kontemplaci Boha v tajemství Krista. V tomto symbolu srdce se setkávají Východ a Západ nikoli na jakési rovině zbožnosti, ale hluboce kristologicky, jak ukázali jiní jezuitští teologové minulého století. Kristus, ústřední postava Zjevení, je také formálním principem křesťanského umění, oblasti, která měla v Otci Špidlíkovi velkého mistra, inspirátora idejí a výrazových prostředků, jež našly významnou syntézu v kapli *Redemptoris Mater* apoštolského paláce.

Rád bych skončil tím, že se vrátím k tématu Vzkříšení, a ocituji text, který si kardinál Špidlík velmi oblíbil. Je to pasáž z *Hymnů o Vzkříšení* svatého Efréma Syrského:

„On shůry sestoupil jako Pán,
z lůna vyšel jako služebník,
v Šeolu se před ním pokořila smrt,
v Jeho Vzkříšení Ho adoroval život.“

Panenská Matka Boží kéž provází duši našeho ctihodného bratra do náruče Nejsvětější Trojice, kde „celým srdcem“ bude na věky chválit Jeho nekonečnou Lásku. Amen.

Přeložil P. Milan Glaser SJ